

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/39/2017
Identifikačné číslo spisu: 8014200247
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8014200247.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci žalobcu: U. K. N. -Blue-Media, so sídlom Bardejovská 220/1, Svidník, zastúpeného JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti ďalšieho účastníka konania: T. Z., bytom W. X/XX, T., N. W., zastúpeného JUDr. Dušanom Remetom, advokátom so sídlom Masarykova 2, Prešov, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 14543-2/2014-BA zo dňa 8. januára 2014, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 15Scud /11/2014-99 zo dňa 7. júna 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 15Scud/11/2014-99 zo dňa 7. júna 2017 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej číslo: č. 14543-2/2014-BA zo dňa 8. januára 2014 z r u š u j e a v e c j e j v r a c i a n a d'alsie konanie.

Žalobcovi priznáva voči žalovanej právo na náhradu trov konania pred správnym súdom a právo na náhradu trov kasačného konania v rozsahu jednej pätiny.

Odôvodnenie

1.

1. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 15Scud/11/2014-99 zo dňa 7. júna 2017 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej číslo 14543-2/2014-BA zo dňa 8. januára 2014 a nepriznal účastníkom nárok na náhradu trov konania.

2. Rozhodnutím číslo 14543-2/2014-BA zo dňa 8. januára 2014 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán, odvolanie zamestnávateľa U. K. N. - Blue - Media z 23. septembra 2013 a odvolanie pána T. Z. (zamestnanca) z 20. septembra 2013 zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice, číslo 86124-2/2013-KEM zo dňa 15. augusta 2013 potvrdila.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Košice, ako orgán príslušný podľa ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodol podľa § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca T. Z. tak, že mu dňa 31. decembra 2012 zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy

4. Krajský súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobca bol od 1. júna 2011 držiteľom živnostenského oprávnenia na vykonávanie živnosti reklamné a marketingové služby s dátumom vzniku živnostenského oprávnenia od 1. mája 2011. Ako adresa miesta činnosti podniku zahraničnej osoby bola určená O. XX, J. - I. K., občan Poľskej republiky, ako zamestnanec bol na základe formulára PD A1 vedený v Registri poistencov Sociálnej poisťovne od 1. augusta 2011 do 31. decembra 2012, t.j. na dobu určitú. Na základe pracovnej zmluvy vykonával distribúciu reklamných letákov na území Slovenskej republiky.

5. Žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Varšava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku.

6. Sociálna poisťovňa, pobočka Košice vykonala v dňoch 6. marca 2013, 8. marca 2013, 11. marca 2013, 12. marca 2013 a 16. apríla 2013 kontrolu odvodu poistného na sociálne poistenie a plnenie povinností zamestnávateľa uložených zákonom v súvislosti s riešením prípadov zamestnávania osôb s bydliskom na území Poľskej republiky, ktorí boli zamestnávaní u zamestnávateľa s registrovaným sídlom, resp. miestom podnikania na území Slovenskej republiky z dôvodu určenia uplatniteľnej legislatívy, ktorá sa má na fyzické osoby s bydliskom v Poľsku vzťahovať. Predchádzajúci výkon kontroly bol za obdobie od 1. júna 2011 do 30. júna 2011. O výsledku kontroly bol spísaný Protokol č. 700-123-AG02/2013-287 zo dňa 16. apríla 2013. Vzhľadom na skutočnosť, že na adrese uvedenej vo výpise zo živnostenského registra sa nenachádzala kancelária, ani prevádzka žalobcu ako zamestnávateľa adresa O. bola virtuálnou adresou) súčinnosť pri zisťovaní podstatných údajov o zamestnávateľovi poskytol zamestnancom prvostupňového správneho orgánu vykonávajúcim kontrolu Ing. K. O., splnomocnený vedúci podniku zahraničnej osoby dňa 6. marca 2013 na pracovnom stretnutí. Kontrolou bolo zistené, že riadiacou osobou zamestnávateľa bol sám žalobca, ktorý riadil spoločnosť z adresy svojho trvalého bydliska J. XX, J., N.. Prácu prideloval zamestnancom ústnou formou a boli realizované na území celého Slovenska (doručovanie letákov podľa objednávky zmluvných partnerov). Účtovné doklady, pracovné zmluvy, obchodné zmluvy, korešpondencia, objednávky, faktúry boli uschovávané na adrese kancelárie splnomocneného vedúceho podniku zahraničnej osoby, odkiaľ boli vykonávané aj finančné transakcie. Počas kontroly bola Sociálnej poisťovni predložená aj pracovná zmluva, mzdový list, výplatné pásky a evidencia dochádzky zamestnancov. Z obsahu správy o kontrole vyplynulo, že zamestnanci vykonávajúci kontrolu vykonali kontrolu odvodov poistného, kontrolu správnosti a včasnosti platenia poistného na sociálne poistenie, prihlasovanie zamestnancov do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia. Za zistené nedostatky boli uložené príslušné opatrenia, a to povinnosť odvádzať poistné včas a v správnej sume podľa § 141 a § 142 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, plniť povinnosť v zmysle § 231 ods. 1 písm. b/ zákona a to včas prihlásiť do registra poistencov a odhlásiť z registra poistencov svojich zamestnancov, plniť povinnosť v zmysle § 231 ods. 1 písm. f/ zákona, a to predkladať mesačný výkaz poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v lehote splatnosti odvádzaného poistného. Protokol bol prerokovaný so splnomocneným vedúcim podniku zahraničnej osoby Ing. K. O.. Prvostupňový správny orgán vydal dňa 15. augusta 2013 rozhodnutie č. 86124-1/2013-KEM, ktorým podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodol, že zamestnancovi T. Z. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy u zamestnávateľa U. K. N. - Blue - Media dňa 31. decembra 2012. Proti tomuto rozhodnutiu podali zamestnávateľ aj zamestnanec odvolanie.

7. Žalovaná ako odvolací správny orgán preskúmala skutkový stav a dospela k záveru, že odvolaním napadnuté rozhodnutie bolo vydané v súlade s príslušnou právnou úpravou a potvrdila ho. Stotožnila sa s právnym názorom prvostupňového správneho orgánu, že dotknutému zamestnancovi žalobcu nevzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie, povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy z dôvodu, že reálny výkon činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky nebol preukázaný. Fyzická osoba sa považuje na účely sociálneho poistenia za zamestnanca, ak sú splnené zákonné podmienky (existencia právneho vzťahu a príjem). Platnosť pracovnoprávneho vzťahu sú oprávnené preskúmať len sudy Slovenskej republiky. U osôb s bydliskom v Poľskej republike cudzí prvok existuje a preto sa uplatniteľná legislatíva posudzuje podľa koordinačných nariadení ES, ktoré sú nadriadené vnútroštátnym právnym predpisom.

8. Krajský súd vec posúdil podľa ustanovení § 177 a nasl. zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) a podľa § 172 ods. 2 a 5, § 178 ods. 1, § 195 ods. 1, § 196 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Podľa názoru krajského súdu rozhodnutie žalovanej a prvostupňového správneho orgánu bolo vydané v súlade s ust. § 209 zákona o sociálnom poistení. Z odôvodnenia rozhodnutia bolo zrejmé, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami boli správne orgány vedené pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovali. Správny súd poukázal aj na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR v totožných veciach, napríklad rozsudok sp. zn. 9Sžso/88/2015 z 26. apríla 2017, ktorú podrobne citoval. Žalobu podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol.

9. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 167, § 168 a § 175 ods. 1 SSP. Žalobcovi, ktorý nemal v konaní úspech, právo na náhradu trov konania nepriznal. Vo vzťahu k žalovanému nezistil také okolnosti, pre ktoré by bolo možné spravodlivo požadovať od žalobcu nahradenie trov konania žalovanému správnenému orgánu.

II.

10. Proti rozsudku správneho súdu žalobca podal v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť pre nesprávne právne posúdenie veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil správnenému súdu a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania a kasačného konania.

11. V odôvodnení kasačnej sťažnosti citoval čl. 13 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, čl. 1 ods. 1 písm. a/ a b/ a čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009a prioritne poukázal na právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozsudku sp. zn. 9Sžso/90/2015 zo dňa 14. decembra 2016, ktorý bol vydaný v skutkovo a právne takmer totožnej veci. Podľa týchto právnych záverov pobočka Sociálnej poisťovne, ani Sociálna poisťovňa, ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzali zamestnanci žalobcu. Tieto rozhodnutia preto označil za nulité. Bez ohľadu na akékoľvek ďalšie skutočnosti ich navrhol zrušiť.

12. V súvislosti so zisteným skutkovým stavom, odhliadnuc od vyššie uvedenej argumentácie s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžso/24/2015 zo dňa 27. apríla 2016 považoval zistený skutkový stav v administratívnom konaní na nedostatočne zistený. Podľa žalobcu bolo v tomto smere nevyhnutné zamerať na obsahovú náplň zamestnania jeho zamestnancov, ktorí vykonávali roznos letákov, ktoré preberali v externej obchodnej spoločnosti. Do tejto obchodnej spoločnosti letáky distribuoval žalobca po ich vyzdvihnutí u svojich obchodných partnerov. Žalobca zároveň obstarával obchodné záväzky v Poľskej republike. Žalobca tieto skutočnosti orgánu verejnej správy riadne oznámil, napriek tomu však orgán verejnej správy v rámci výkonu kontroly nepristúpil k doplneniu dokazovania, nevyžiadal od žalobcu ďalšie potrebné doklady, nepristúpil k výsluchu jeho zamestnancov ani k inému spôsobu preverenia výkonu ich činnosti na území Slovenskej republiky. Určujúcim z hľadiska preverenia výkonu činnosti zamestnancov žalobcu na území Slovenskej republiky mohlo byť tiež vyžiadanie si stanoviska príslušného daňového úradu, nakoľko žalobca bol registrovaným platiteľom DPH.

13. Žalobca trval na svojom právnom názore o tom, že zo strany žalovanej došlo k tzv. prejudikovaníu rozhodnutia. Žalovaná totiž už vopred (pred vykonaním kontroly) vedela o tom, že pristúpi k vydaniu rozhodnutia, ktorým potvrdí rozhodnutie svojej pobočky, nakoľko už v liste zo dňa 25. júla 2013 oznámila poľskému orgánu sociálneho zabezpečenia (ZUS) obchodné mená, resp. mená a priezviská zamestnávateľov, u ktorých sa podľa názoru Sociálnej poisťovne, ústredie jedná o tzv. schránkové formy. Preto argumentoval tým, že došlo k „akceptovaniu“ nezákonného retroaktívneho rozhodovania zo strany orgánu verejnej správy.

14. V neposlednom rade vytýkal nedodržanie lehoty na vydanie rozhodnutia.

15. V ďalšom sa nestotožnil so záverom krajského súdu, že v danom prípade nedošlo k porušeniu subjektívnych práv žalobcu. Naopak, na strane žalobcu došlo k porušeniu viacerých jeho subjektívnych práv, najmä pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy a právo na dodržiavanie základných zásad správneho konania.

III.

16. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v celom rozsahu súhlasila s rozsudkom krajského súdu a navrhla ho potvrdiť. Poukázala na formálne doklady, ktoré žalobca predložil kontrole vykonanej Sociálnou poisťovňou, pobočka Košice. Tieto neboli postačujúce na určenie, že k reálnemu výkonu činnosti konkrétneho zamestnanca na určenom mieste skutočne došlo. V súvislosti s uvedeným poukázal aj na rozsudok súdneho dvora zo dňa 4. októbra 2012, vo veci C-115/11, z ktorého okrem iného vyplýva, že ak sa na základe iných relevantných skutočností než zmluvných dokumentov zdá, že závislá činnosť zamestnanca sa v skutočnosti líši od opisu v týchto dokumentoch, je povinnosťou dotknutej inštitúcie bez ohľadu na znenie týchto dokumentov vychádzať pri svojich zisteniach zo skutočnej pracovnej činnosti zamestnanca a v závislosti od konkrétneho prípadu odmietnuť vystaviť osvedčenie E 101.

17. Sociálna poisťovňa uviedla, že svojim rozhodnutím nezasahuje do majetkových práv žalobcu vzhľadom na to, že nerozhoduje o odvodovej povinnosti žalobcu, ale o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia jeho zamestnanca podľa slovenskej legislatívy, čo má za následok, že za toho zamestnanca nebol povinný platiť poisťné na sociálne poistenie. V závere poukázala na rozsudky v prospech Sociálnej poisťovne v obdobných prípadoch, ktoré už nadobudli právoplatnosť.

IV.

18. Podľa § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok účinný od 1.7.2016 odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zmeniť tak, že sa rozhodnutie žalovanej zruší a vec sa jej vráti na ďalšie konanie.

20. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Vársava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne

zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku. Taktiež sociálna poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch nárast registrácií tzv. „poľských zamestnávateľov“, ktorí prihlásili na povinné sociálne poistenie zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu, ktorých príjem sa pohyboval v rozpätí od 25,-- eur do 50,-- eur a pracovná činnosť v rozsahu 4 až 10 hodín mesačne. Sociálna poisťovňa ako inštitúcia príslušná na vykonávanie ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, bola oprávnená preveriť, či nedochádza zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

21. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

22. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie (ods. 4).

23. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z. z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

24. Podľa čl. 2 (1) základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

25. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

26. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

27. Podľa článku 13 (1) (a) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

28. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

29. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú

30. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

31. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

32. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

33. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

34. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

35. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poisťného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa.

36. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej postupoval v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej vykonal v právnu úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov,

ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitémi a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb;

37. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

38. Odvolací súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie vecí, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. značkou 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie vecí nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

39. Rozhodnutiu pobočky Sociálnej poisťovne a zhodne aj žalovanej v sporných prípadoch podľa § 20 zákona o sociálnom poistení o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia predchádza skúmanie podmienok na vznik a rovnako na zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti. Správne orgány oboch stupňov pochybili, keď na riešenu právnu problematiku aplikovali výlučne ustanovenie § 20 zákona o sociálnom poistení a vec po hmotnoprávnej stránke neposúdili podľa článku 13(3) základného nariadenia a článku 16 vykonávacieho nariadenia.

40. Právny názor krajského súdu vyslovený v kasačnou sťažnosťou napadnutom rozsudku, týkajúci sa zisteného stavu veci čo do preukázania, či T. reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky vykonával a tiež čo do miesta podnikania jeho zamestnávateľa, kasačný súd vyhodnotil pre rozhodnutie

veci za nadbytočné.

41. Samotné nedodržanie procesných lehôt pri vydaní napadnutých rozhodnutí nemá za následok ich nezákonnosť, keďže prípadným zrušením žalobou napadnutého rozhodnutia len z tohto dôvodu by žalobca priaznivejšie rozhodnutie o veci nedostal.

42. Kasačný súd v súlade s § 462 ods. 2 SSP rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zrušil rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

43. V ďalšom konaní je žalovaná viazaná právnym názorom kasačného súdu. Skúmaním podmienok na ďalšie konanie vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy, alebo zváži postup podľa čl. 16 (3) a (4) vykonávacieho nariadenia.

44. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3 písm. a/ SSP) v skrátenom rozsahu. Vzhľadom na závery uvedené vyššie kasačný súd námietky žalobcu uvedené v konaní súdneho prieskumu pred správnym súdom vyhodnotil bez právnej relevancie, ktoré nepodmienili jeho úspešnosť v tomto konaní. Z dôvodov, že v konaní súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí správneho orgánu na základe správnej žaloby vo veciach sociálnych, ak žalobca je fyzickou osobou, správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi, kasačný súd zrušil preskúmané rozhodnutia žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom k zrušeniu a vráteniu rozhodnutí žalovanej nedošlo z dôvodov tvrdení žalobcu v žalobe. Súčasne kasačný súd znížil nárok na náhradu trov konania aj z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide o opakované konanie ďalšie, napr. 7Sžsk 41/2017, 7Sžsk/3/2018, 7Sžsk/9/2018, 7Sžsk/11/2018, 7Sžsk/19/2018, 7Sžsk/129/2018, ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd žalobcovi požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1/5 majúc za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

45. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.